

Đánh giá tác động môi trường trong các dự án phát triển và các bất cập chính sách

Nguyễn Hoàng Phượng
Trung tâm Con người và Thiên nhiên
(PanNature)



Các giai đoạn hình thành

Trước 1990

- **Giai đoạn học hỏi**
- Tìm hiểu về ĐTM và quy trình thực hiện ĐTM

1990-1994

- **Giai đoạn chính thức/ luật hóa**
- “Hình hài” chính sách ĐTM được quy định trong Luật Bảo vệ Môi trường 1993

1994 - nay

- **Giai đoạn thực hiện**
- Chính sách ĐTM ngày càng được hoàn thiện theo Luật Bảo vệ Môi trường 2005

Đánh giá Tác động Môi trường (Khoản 20 Điều 3 Luật BVMT 2005)

Là

- Phân tích, dự báo các tác động đến môi trường của dự án đầu tư cụ thể

Để

- Đưa ra các biện pháp bảo vệ môi trường khi triển khai dự án đó

Quy trình lập, thẩm định, phê duyệt Báo cáo ĐTM

Giai đoạn chuẩn bị

DA có phải lập Báo cáo ĐTM ?

Ai lập Báo cáo ĐTM?

Chuẩn bị Báo cáo ĐTM?

Có phải tham vấn và tham vấn ai?

Giai đoạn thẩm định

Nộp hồ sơ thẩm định

Hội đồng thẩm định

Kiểm chứng (nếu cần)

Cơ quan thẩm định quyết định

Giai đoạn phê duyệt

Phê duyệt và chứng thực

Gửi cho các bên liên quan

Công khai KH quản lý MT

Quy trình thực hiện và kiểm tra việc thực hiện Báo cáo ĐTM

Giai đoạn chuẩn bị đầu tư và thi công

Thực hiện các biện pháp BVMT, quan trắc MT theo ĐTM đã duyệt

Kiểm tra, giám sát nếu cần thiết

Giai đoạn vận hành thử nghiệm

Vận hành thử nghiệm các công trình xử lý chất thải

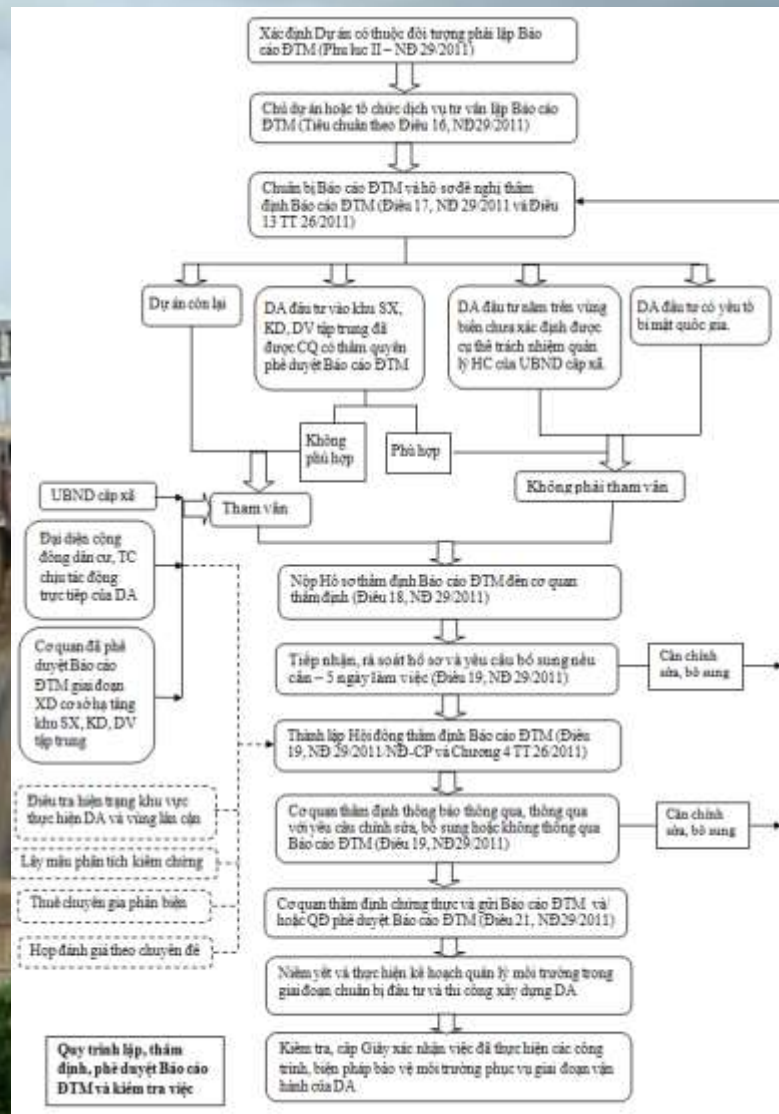
Thông báo kế hoạch vận hành thử nghiệm

Giai đoạn vận hành

Hồ sơ đề nghị kiểm tra, xác nhận việc thực hiện các công trình, biện pháp BVMT

Kiểm tra thực tế và cấp Giấy xác nhận

Sơ đồ quy trình



Những điểm bất cập

- Thời điểm lập Báo cáo ĐTM
- Tham vấn cộng đồng
- Chất lượng của Báo cáo ĐTM?
- Năng lực và trách nhiệm trong việc giám sát, thẩm định Báo cáo ĐTM
- Minh bạch thông tin và khả năng tiếp cận thông tin
- Kinh phí lập, thẩm định, phê duyệt Báo cáo ĐTM

Thời điểm lập Báo cáo ĐTM

Báo cáo ĐTM

- Tiến hành đồng thời với quá trình lập dự án (Báo cáo nghiên cứu khả thi) – *Điều 13 ND 29/2011*
- Trình thẩm định và phê duyệt trước khi cấp phép/ phê duyệt dự án

Dự án Đầu tư

- Chủ trương ĐT được duyệt
- Thỏa thuận địa điểm đầu tư
- Xin thông tin quy hoạch XD
- Kết quả khảo sát
- Thiết kế sơ bộ/ Thiết kế ý tưởng
- Hồ sơ/ tình trạng pháp lý của đất thực hiện DA
- → **Lập Báo cáo nghiên cứu khả thi**

Ý nghĩa của Báo cáo ĐTM

Thủ tục
Hành chính

Công cụ đánh giá
trong quá trình ra
Quyết định



Chất lượng Báo cáo ĐTM

- Là sản phẩm đặt hàng của Chủ đầu tư với đơn vị tư vấn và việc được phê duyệt là một trong những điều kiện để CĐT thanh toán đầy đủ phí tư vấn.
- Chất lượng và số lượng dữ liệu về hệ thống quan trắc, đo đạc.
- Thường tập trung vào tác động có hại, trực tiếp, trước mắt tới MT tự nhiên mà ít quan tâm đến tác động gián tiếp, lâu dài và tác động tới XH.

Năng lực, trách nhiệm trong việc thẩm định

- Số lượng cán bộ có năng lực chuyên môn về quản lý và đánh giá môi trường ở cấp tỉnh khá hạn chế.

- Ít thông tin kiểm định – đối chứng độc lập.

- Thiếu quy định rõ ràng về trách nhiệm của Hội đồng thẩm định.

- Các tỉnh ít có vai trò trong việc ra quyết định đối với các dự án ở cấp Trung ương

Quy trình Tham vấn cộng đồng

Tối đa 10 ngày làm việc

Chủ đầu tư gửi văn bản tham vấn và tài liệu tóm tắt dự án, vấn đề MT và biện pháp xử lý

UBND xã triệu tập đối thoại giữa chủ đầu tư và đại diện cộng đồng
(NẾU CẦN)

Ý kiến bằng văn bản nếu không coi như nhất trí với KH của chủ đầu tư

Tối đa 15 ngày làm việc

Tham vấn cộng đồng

- Chỉ **đại diện** cộng đồng, dân cư được tham gia quá trình tham vấn.
- Chỉ cộng đồng và dân cư khu vực **chịu tác động trực tiếp** của dự án mới được tham vấn ý kiến.
- Quy trình tiến hành **đối thoại với chủ đầu tư** chưa phải là bắt buộc.
• Không có quy định về việc **trả lời ý kiến của người dân** trong trường hợp phản đối sau khi tham vấn.
- **Tài liệu gửi tham vấn chưa được lượng hóa** được các tác động để người dân **dễ hiểu** và dễ hình dung được mức độ tác động và ảnh hưởng.

Tham vấn cộng đồng

- Phần lớn chỉ tập trung vào các loại chất thải phát sinh và biện pháp xử lý **chưa hoặc rất ít đề cập đến các tác động khác** như suy thoái môi trường như xói mòn, sụt lún có thể xảy ra.
- Không có cơ chế kiểm chứng thông tin do Chủ đầu tư cung cấp
- Không có người hướng dẫn, giải thích cho người dân về các tác động của DA khi đưa ra quyết định khi tham vấn
- Thiếu sự giám sát độc lập trong quá trình tham vấn

Minh bạch thông tin

Điều 104 Luật BVMT 2005

- Công khai trừ thông tin thuộc danh mục bí mật Nhà nước:
- Báo cáo ĐTM;
- Quyết định phê duyệt Báo cáo ĐTM;
- Kế hoạch thực hiện các yêu cầu của QĐ phê duyệt;
- Hình thức công khai phải bảo đảm thuận tiện cho những đối tượng có liên quan tiếp nhận thông tin

Điều 21 và 22 Nghị định 29/2011/NĐ-CP

- Báo cáo ĐTM và Quyết định phê duyệt Báo cáo ĐTM tới:
- Bộ Tài nguyên và Môi trường
- Sở Tài nguyên và Môi trường nơi thực hiện DA
- UBND cấp tỉnh;
- UBND cấp huyện nơi thực hiện DA
- Quyết định phê duyệt Báo cáo ĐTM (*không gồm Báo cáo ĐTM*):
- Bộ quản lý ngành
- UBND cấp xã
- Kế hoạch quản lý môi trường niêm yết công khai tại UBND cấp xã

Minh bạch thông tin

Hệ quả

- UBND cấp xã, cộng đồng dân cư – những người có khả năng giám sát trực tiếp không được tiếp cận đầy đủ thông tin

Hệ quả

- Các tổ chức xã hội không tiếp cận được thông tin đầy đủ để phản biện và giám sát độc lập

Hệ quả

- Thiếu cơ chế tiếp nhận – giải quyết – phản hồi và được cung cấp thông tin đối với cộng đồng dân cư

Quy định về kinh phí chưa phù hợp

Phí thẩm định

- Chi cho hoạt động thẩm định
- VD: Phí thẩm định DA công nghiệp có tổng vốn đầu tư trên 7.000 tỷ đồng là 96 triệu đồng – mức cao nhất theo Thông tư 218/2010/TT-BTC ngày 29/12/2010 của Bộ Tài chính)

Nguồn kinh phí sự nghiệp MT

- Chi cho động kiểm tra, xác nhận việc chủ dự án đã thực hiện các công trình, biện pháp bảo vệ môi trường.
- Phân bổ và sử dụng theo quy định về Ngân sách

Đề xuất và khuyến nghị

1

- Báo cáo ĐTM cùng thời điểm với việc lên ý tưởng về DA đối với những DA quan trọng, có tầm ảnh hưởng lớn

2

- Nâng cao chất lượng của Báo cáo ĐTM, đặc biệt là việc đánh giá tác động gián tiếp, lâu dài đối với MT và XH

3

- Nâng cao năng lực thẩm định, tăng cường việc kiểm chứng và khuyến khích phản biện độc lập

Đề xuất và khuyến nghị

4

- Tăng cường vai trò của cộng đồng và chính quyền địa phương trong việc quyết định địa điểm thực hiện DA cũng như quá trình giám sát việc thực hiện các biện pháp BVMT của DA

5

- Thiết lập cơ chế tham vấn và đối thoại giữa cộng đồng, cơ quan quản lý và người dân trong quá trình lập, thẩm định, phê duyệt và vận hành DA

6

- Bổ sung việc đánh giá tác động xã hội khi thực hiện dự án bên cạnh ĐTM để tính toán mức độ ảnh hưởng, thiệt hại, số lượng và số người bị ảnh hưởng nếu DA được thực hiện.
- Cần có những tính toán về thiệt hại gián tiếp như suy giảm môi trường, giảm sinh kế trong trường hợp thực hiện DA để tính toán hiệu quả kinh tế của DA trước khi ĐT

Đề xuất và khuyến nghị

7

- Tăng cường minh bạch thông tin
- Xây dựng cơ sở dữ liệu online về các thông tin về MT

8

- Tăng cường công tác thực thi pháp luật, đặc biệt là việc giám sát, xử lý các vi phạm về môi trường.

9

- Tăng cường kinh phí cho hoạt động lập, thẩm định, kiểm tra và giám sát việc thực hiện các Báo cáo ĐTM.



Thông tin liên hệ:

Trung tâm Con người và Thiên nhiên
Số 6 N8B, Đường Nguyễn Thị Thập, KĐT
Trung Hòa – Nhân Chính, Quận Thanh
Xuân, Hà Nội
Email: hoangphuong@nature.org.vn